



מדריך למורה וטבלה מארגנת – שכבה צעירה

שכבה צעירה

על שיעורי טהרת הלשון

מי רוצה סם חיים? מי רוצה סם חיים? מי האיש החפץ חיים... נצור לשונך מרע...
מטרתם של מערכי השיעור בטהרת הלשון היא לצעוד צעד נוסף בדרך לחיים טובים יותר, בפרט ובכלל. אחת ההגדרות הבסיסיות ביותר של האדם היא ביכולת הדיבור שלו, כפי שמתרגם אונקלוס "וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ תְּהִי" (בראשית ב', ז') – "לרוח ממללא", כלומר לבעל כוח הדיבור.

שימוש נכון בכוח הלשון יקדם אותנו לשתי המטרות של שיעורי החינוך שלנו:

א. להיות אנשים טובים יותר.

ב. שהחברה שלנו תהיה טובה יותר.

במהלך שיעורי טהרת הלשון אנחנו רוצים ללמוד שלושה דברים:

א. הכוח העצום של הדיבור. לטוב כמובן, אך גם לרע.

ב. להבין את המהות של האיסורים השונים הכרוכים בדיבור לא טוב.

ג. לתרגל עם הילדים את הדיבור החיובי ואת ההימנעות מדיבור שלילי.

בשיעור **מניחים יסודות** נלמד את ההגדרות הבסיסיות של איסורי לשון הרע מתוך אירועים רלוונטיים לחיי הילדים. בשיעור **בפתח** נחווה את הכוח הגדול של המילים כיצרות מציאות ונכוון את הילדים למילים חיוביות. בשיעור **מעשה אבות** נלמד על רבי ישראל ורבי יעקב למשפחת אבוחצירא, ונדגיש את הקדושה שהייתה בפייהם מתוך הקפדתם על טהרת הלשון. בשיעורי **מתבוננים ובונים** נלמד ונתרגל היבטים נוספים של שמירה על טהרת הלשון: דיבור חיובי, הימנעות מדיבור שלילי, ושמירה על סודות. בשיעור **הסיכום** ננסה להביא לכך שהשמירה על טהרת הלשון תמשך ותלווה אותנו גם לאחר סיום לימוד הנושא בשיעורי החינוך.

טהרת הלשון ואחריות

נושא חודש שבט בשיעורי "מפתח הלב" הוא אחריות. נדבך חשוב בלימוד טהרת הלשון הוא בהבנת האחריות על היוצא מפי. זהו חיבור חשוב ויסודי, ואנו עוסקים בו בחלק משיעורי טהרת הלשון.

שיעורי "מפתח הלב" מזמנים לנו עיסוק בשני נושאים העומדים על סדר היום הבית ספרי בחודש שבט. האחד הוא ט"ו בשבט, היום שבו אנו מדגישים את אחריותנו לסביבה. השני הוא חלוקת התעודות הנהוגה בט"ו בשבט. התעודה דורשת מאיתנו לקיים תהליך של לקיחת אחריות על ההישגים שלנו עד כה, ובוחנת את היכולת שלנו להתקדם ולקבל החלטות בנוגע לעתיד.

אנחנו רוצים להעמיק גם במושג האחריות. האחריות שלנו נובעת מהמשימות ומהתפקידים שנתן הקדוש ברוך הוא לכל אחד מאיתנו, ומהיעוד שלנו לבצע אותם. אחריותנו לסביבה אינה נובעת רק מהפחד שמא העולם יתקלקל או יהרס. האחריות שלנו היא אחריות מתוך אמונה. אמונה בה' ואמונה בשליחות אותה ה' מטיל עלינו. אחריות זו מחייבת אותנו גם כלפי עולם הטבע וגם כלפי עולם החברה בתוכה אנו חיים ועולמנו האישי. אחריות שאין מטרתה רק כדי לא לפגוע או כדי ליצור שוויון בחלוקת הנטל, אלא אחריות עמוקה לפעול ולהביא לעולם טוב יותר.





בע"ה
טהרת הלשון, שכבה צעירה
מדריך למורה וטבלה מארגנת
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי



טהרת הלשון ונתינה

נושא חודש אדר בשיעורי "מפתח הלב" הוא נתינה. הדיבור הוא אחד הכלים המשמעותיים ביותר שבהם אנו יכולים לתת לזולת. הדיבור הוא אמצעי שלא דורש משאבים רבים, ובעזרתו אנו יכולים להעניק לזולתנו כמעט ללא גבול.

שיעורי "מפתח הלב" מזמנים לנו תרגול של נתינה מסוגים שונים, ובהם גם נתינה בעזרת הדיבור. שיעורי טהרת הלשון מלמדים אותנו על האפשרויות השונות של דיבור חיובי ומקדם.

כאשר עוסקים בנושא זה, חשוב מאוד להדגיש שהנתינה אינה רק על מנת לקבל. אנחנו נותנים כי אנחנו טובים וזה טוב לתת. כך אנחנו לומדים מהקדוש ברוך הוא, שהוא טוב וברא את העולם כדי להיטיב לברואיו. אנחנו מתחנכים לתת בלי חשבון ושלא על מנת לקבל פרס. מכיוון שהנתינה היא דבר כה משמעותי לעצם חיינו, ברור שאנחנו גם נהנה ממנה ובוודאי גם נרוויח הרבה, אבל כמובן שהרווח הוא אינו הסיבה לנתינה ואינו נקודת המוצא שלה.

לימוד מעמיק יותר של הנתינה מתוך אמונה יהיה בעזרת ה' בשנה שבה יעסקו בנושא "חסד ונתינה" בשיעורי "חינוך מתוך אמונה".

בטבלה שלהלן מובא סדר השיעורים המשלב את שיעורי "חינוך מתוך אמונה" עם שיעורי "מפתח הלב", בטבלה יש פירוט קצר של נושא השיעור ומטרותיו העיוניות והיישומיות בחיי התלמידים.





בע"ה
טהרת הלשון, שכבה צעירה
מדריך למורה וטבלה מארגנת
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי



חודש שבט - אחריות

חודש	סוגה	היחידה	מטרות	כישור מעשי	מתודה עיקרית
שבט	מניחים יסודות	1. לשונות שונות	למידת ההגדרות של איסורי לשון הרע. מיון ותרגול אירועים מחיי הילדים על פי ההגדרות	פיתוח היכולת לדבר כראוי במצבים שונים	מדרש. מיון כרטיסי אירועים
	אחריות	2. אחריות לסביבה (לקראת ט"ו בשבט)	פיתוח המודעות ובירור אחריות האדם לשמירה על הסביבה	פיתוח מודעות ותחושת האדם המתרחשים בסביבת האדם	א - סביבה נקייה ב - פרחי בר ג - האדם והעץ
	בפתח	3. פרחים וחצים תחת לשונך - כוח המילה	למידה כי מילים יכולות ליצור מציאות, וחויית ההשפעה החיובית שבמילה הטובה	פיתוח היכולת לדבר מילים טובות והימנעות משימוש במילים פוגעות	חצים ופרחים
	מעשה אבות	4. קול ישראל (על רבי ישראל ורבי יעקב אבוחצירא)	התלמידים ילמדו מסיפורי צדיקים את כוח קדושת הלשון בדברים היומיומיים	הקשבה ותגובה לדיבור היוצא מהפה	תכנית רדיו
	אחריות	5. חלוקת תעודות ¹	הבנת משמעות התעודה. איתור תחומים שדורשים שיפור, והפקת לקחים להמשך	פיתוח אחריות התלמיד על מעשיו. תהליך של הפקת לקחים	א - סוגי תעודות ב - תעודה כמשקפת ג - הערכה עצמית
	מתבוננים ובוניים	6. קיבלתי סוד	הכרת האיסור לגלות סוד. חשיבות שמירת הסוד בבניית יחסי אמון בין פרטים ובתוך חברה	שמירה על סודות, והבחנה מתי ולמי דווקא חשוב לגלות את הסוד	סיפורים על סודות שונים בין ילדים
	אחריות	7. לגלות את האחרית - גם אני עוזר בבית ²	פיתוח אחריות התלמיד לסביבתו. ניהול דיבור נכון בין בני הבית	בשיעור עצמו הדגש הוא על יום המשפחה (ופחות על האחריות)	התאמה וחלוקה של מטלות הבית

¹ השיעורים על חלוקת התעודות לכיתות ב' וג' חסרים.

² יש שני שיעורים בנושא כיתה ב' במעגל הכיתתי ובמעגל הלאומי. אפשר להשתמש בשיעור למטרות המכוונות לאחריות ולשימוש נכון בדיבור בתוך המשפחה.





בע"ה
טהרת הלשון, שכבה צעירה
מדריך למורה וטבלה מארגנת
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי



חודש אדר - נתינה

חודש	סוגה	היחידה	מטרות	כישור מעשי	מתודה עיקרית
אדר		8. חויית הנתינה ³	התנסות בנתינה. שיפור ההרגשה והאווירה כתוצאה מהנתינה. הקבלה שבנתינה	תרגול נתינה	א - לתת זה גם לקבל ב - נתינה לשיפור רגשות ג - כשכולם נותנים...
	מתבוננים ובונינים	9. מילה טובה או שתיים	התלמידים ירכשו מגוון מילים חיוביות ויתרגלו כיצד ומתי הן נאמרות	שימוש במילים טובות	תיבת מילים טובות
		10. גלות את הנתינה	הכרת מגוון אפשרויות של נתינה. תרגול חוייתי של נתינה	מודעות לאפשרויות המגוונות של דברים שאני יכול לתת	א - בינגו נתינה ב - לוח התאמת רגשות ג - רביעיות של סוגי נתינה
		11. אני בוחר איך לדבר	תרגול הלכות טהרת הלשון תוך כדי שימוש נרחב במילים חיוביות	פיתוח היכולת לדבר בצורה חיובית, ולהימנע מדיבורים אסורים	משחק רביעיות
		12. נצור לשונך מרע	התלמידים יבינו את הנזק שבאמירת קללות ודברי גנאי (נתינה שלילית)	שליטה עצמית בדיבור שמוציאים מהפה	דמיון מודרך. משחק כדורגל / מתחיים
	פילולת סיכום	13. שומר פיו ולשונו – שומר מצרות נפשו	קבלת כלים מעשיים כיצד להימנע מלשון הרע לאורך זמן	לקיחת אחריות על הדיבור היוצא מפי	עצות

³ עדיף לפתוח בנתינה לשמה ולא בנתינה למטרות רווח. השיעור לכיתה ב' טוב יותר בעניין זה.

